

РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА
ДРЖАВЕН ЗАВОД ЗА СТАТИСТИКА

Бр. 01-945/11

10. 06. 2026 година

Скопје, ул. „Даме Груев“ бр. 4, тел. 3295-600
Поштенски фах 506, телефакс 3111-336

ПОЛИТИКА

ЗА КОРИСТЕЊЕ ВЕШТАЧКА ИНТЕЛИГЕНЦИЈА

Забелешка: Подготвено со техничка поддршка од вештачката интелигенција (ВИ) со извршена проверка и валидација од страна на вработен.

ВОВЕД

Дигиталната трансформација во јавниот сектор, вклучувајќи ги и националните статистички институции, создава нови можности за подобрување на ефикасноста, автоматизацијата, комуникацијата и процесите за обработка на податоците. Во последните години, платформите базирани на вештачка интелигенција (ВИ), особено моделите за природен јазик (LLMs), стануваат широко достапни и користени во работењето и секојдневието.

Развојот и примената на генеративните технологии базирани на вештачка интелигенција (ВИ) претставуваат важен технолошки напредок кој носи можности, но и ризици, особено во институции кои обработуваат податоци од јавен интерес и што влијаат врз јавни политики, економски модели и меѓународна координација.

Државниот завод за статистика (ДЗС) има обврска да ги применува највисоките стандарди утврдени во Европскиот статистички систем (ESS), Европскиот кодекс на добра пракса и упатствата на Европската комисија, вклучително и:

- Ethics Guidelines for Trustworthy AI (EC, 2019)
- Living Guidelines on the Responsible Use of Generative AI in Research (EC, 2024).

Оваа политика обезбедува насоки за контролиран, етички и безбеден пристап за користење генеративни ВИ-системи, без да се ограничи можноста за иновација, продуктивност и развој на дигитални компетенции кај вработените.

1. Цел

Користењето на вештачката интелигенција (ВИ) претставува примена на напредни технологии за автоматизација, анализа и поддршка на процесите во статистичкото производство и работењето на Државниот завод за статистика (ДЗС).

Оваа политика ја утврдува рамката за одговорно, транспарентно, безбедно и ефикасно користење ВИ во процесите на официјалната статистика, со цел:

- Подобрување на квалитетот на статистичките податоци
- Зголемување на ефикасноста на статистичките процеси
- Унапредување на услугите кон корисниците.

Целта на оваа политика е да обезбеди јасни насоки за сите вработени во Државниот завод за статистика на Република Северна Македонија при донесувањето одлуки и спроведувањето активности поврзани со користењето ВИ, со цел институцијата да обезбеди одговорно, безбедно и етичко користење на ВИ во сите релевантни процеси.

Политиката за вештачка интелигенција (ВИ) е усогласена со стратегиските документи на Државниот завод за статистика, вклучувајќи ги Стратегискиот план, Политиката за квалитет и Политиката за информациска безбедност.

Оваа политика ја регулира употребата на ВИ во Државниот завод за статистика, со цел:

- Да се заштитат доверливите и личните податоци
- Да се овозможи иновација и дигитална трансформација
- Да се обезбеди усогласеност со европските стандарди
- Да се развијат дигиталните компетенции на вработените.

Клучна порака: ВИ е моќна алатка што може да ги подобри ефикасноста и креативноста, но мора да се користи одговорно, етички и во согласност со регулативите.

2. Опфат

Оваа политика се применува во сите организациски единици и од вработените што:

- Развиваат
- Имплементираат

- Користат системи базирани на ВИ и машинско учење.

3. Основни принципи

3.1. Законитост и етика

Системите со вештачка интелигенција треба да се развиваат и да се користат на начини што ги почитуваат етичките стандарди и придонесуваат за јавното добро. Нивниот дизајн и примената треба да ги одразуваат општествените вредности и одржливите практики.

Користењето ВИ мора да биде во согласност со:

- Законот за државната статистика
- Стратегијата за дигитална трансформација (SMART/MK 2030)
- Законот за заштита на личните податоци
- Принципите на професионалната етика
- Заштитата на човековите права и приватноста
- Други интерни упатства и процедури.

3.2. Транспарентност и објаснивост

Сите системи на ВИ треба да бидат:

- Транспарентни во нивниот дизајн, развој и функционирање
- Соодветно документирани
- Разбирливи за експертите и корисниците
- Објасниви во однос на нивните резултати.

3.3. Квалитет и доверливост

Системите со вештачка интелигенција треба да генерираат точни, сигурни и повторливи резултати. Тие мора да бидат способни да се справат со грешки, злонамерни напади или промени во влезните податоци, обезбедувајќи конзистентно функционирање во различни сценарија и со текот на времето.

Резултатите од ВИ мора:

- Да ги исполнуваат стандардите на официјалната статистика
- Да бидат валидирани и тестирани

- Да обезбедуваат точност и конзистентност.

3.4. Човечки надзор

Секој систем на ВИ мора да биде под:

- Континуиран човечки надзор
- Експертска контрола.

Конечните одлуки секогаш се во надлежност на човек.

3.5. Заштита на податоците и безбедност

Се обезбедува:

- Заштита на доверливите податоци и заштита на приватноста
- Сигурна обработка и складирање
- Усогласеност со прописите за заштитата на личните податоци.

3.6. Одговорност

Јасно се дефинира одговорноста за:

- Развој на системи на ВИ
- Нивна имплементација
- Користење на резултатите што ги продуцираат.

3.7. Управување со ризици

Се воспоставуваат механизми за:

- Идентификација на ризици
- Спречување пристрасност
- Редовно следење на перформансите.

4. Примена на ВИ

Вештачката интелигенција може да се користи во согласност со одредбите од Законот за државната статистика („Службен весник на Република Македонија“ бр. 54/97, 21/07, 51/11, 104/13, 42/14, 192/15, 27/16, 83/18 и 220/18 и „Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 31/20) и ако алатката не е локална, задолжително треба да се

користат маскирани, односно обезличени податоци (реалните податоци заменети со фиктивни податоци), при што не смее да се откриваат доверливи информации.

Имајќи ги предвид овие принципи и фактот дека ВИ е само помошна алатка, а не носител на статистички одлуки, ВИ може да се користи за:

- Автоматско кодирање и класификација на податоци
- Техничка обработка на големи бази на податоци
- Откривање потенцијални аномалии и грешки
- Поддршка при оптимизација на статистички процеси
- Подготовка на работни анализи на податоци и интерни материјали
- Поддршка при дисеминација и комуникација на податоци.

5. Следење и подобрување

Државниот завод за статистика:

- Ќе врши редовно следење на системите на ВИ, како и на препораките и стандардите што ќе ги развиваат европските и меѓународните статистички организации
- Ќе ажурира методологии, користени модели, системи и технологии
- Ќе обезбедува континуирана обука на кадарот.

6. Усогласеност со меѓународни стандарди

Оваа политика е усогласена со:

- Европскиот статистички систем
- Кодексот за работа на европската статистика
- Општата Европска регулатива за заштитата на податоци (GDPR).

7. Завршни одредби

Државниот завод за статистика ќе ја користи вештачката интелигенција како поддршка за автоматизација на обработката, подобрување на квалитетот на податоците, анализа и дисеминација на резултатите, при што конечната методолошка одговорност останува кај статистичките експерти.

Оваа политика стапува во сила со денот на нејзиното донесување и ќе се применува на сите идни активности за ВИ во институцијата.

Директор

д-р Дејан Станков